

Majewski, Jan

Profesor W. W. Głowacki - aptekarz oraz działacz towarzystw farmaceutycznych

Analecta 10/2(20), 31-39

2001

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Jan Majewski

Polskie Towarzystwo Farmaceutyczne Poznań

PROFESOR W. W. GŁOWACKI – APTEKARZ ORAZ DZIAŁACZ TOWARZYSTW FARMACEUTYCZNYCH

W dniu 12 lipca 2001 r. zmarł w Poznaniu prof. dr hab. Witold Włodzimierz Głowacki, wieloletni i oddany nauczyciel akademicki, kierownik Samodzielnej Pracowni Historii Medycyny i Farmacji Akademii Medycznej w Poznaniu, wybitny historyk farmacji, wychowawca wielu pokoleń młodzieży i kadry naukowej. Pełnił funkcje pierwszego po wojnie w latach 1945–1949 prezesa Okręgowej Izby Aptekarskiej w Poznaniu, angażując się w odbudowę aptekarstwa w Poznaniu i na Ziemiach Zachodnich (obecne woj. lubuskie). Nauka, zwłaszcza historia farmacji poniosła dotkliwą stratę¹.

Urodził się 8 października 1909 roku w Inowrocławiu. Ojciec Andrzej Franciszek był mistrzem malarskim, działaczem społecznym i gospodarczym w Inowrocławiu, matka – Natalia Anna z Pazdowskich Głowacka, mile widziałaaby w pierworodnym przyszłego duchownego. Syn nie czuł jednak powołania.

Umiłowanie rodzinnego miasta, ukochanych Kujaw zostało mu zaszczerpiowane tak w rodzinnym domu, jak i w Gimnazjum Klasycznym im. Jana Kasprowicz, które ukończył w rodzinnym mieście. W szkole średniej poznał łacinę i grekę, zachwycał się poezją i teatrem, grał na kilku instrumentach w gimnazjalnej orkiestrze. Występował także w szkolnym teatrze. Przypomnił nam o tym jego kolega szkolny pan Tadeusz Tulibacki².

Po przeszło 60 latach Jego wiersze zostały wydane z okazji 90. rocznicy urodzin w tomiku poetyckim *Niezatarte ślady pamięci* (Wyd. Kontekst w 1999 r.). Tomik ten poświęcił żonie Stefanii.

Po maturze w 1928 roku rozpoczął studia na Oddziale Farmaceutycznym Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego Uniwersytetu Poznańskiego. Praktykę wakacyjną odbywał w inowrocławskiej aptece Tadeusza Molla.

Studia ukończył w 1932 r. Tematem pracy magisterskiej wykonanej w Zakładzie Chemii Farmaceutycznej u prof. Konstantego Hrynakowskiego, była *Analiza termiczna układu podwójnego naftyamina-siarka i potrójnego: antypiryna-fenacytyna-salol*.

Studiując na Uniwersytecie Poznańskim, oddawał się z pasją pracy kulturalno-oświatowej i organizacyjnej. W czasie wakacji chętnie uczestniczył w pieszych wycieczkach po rodzinnych Kujawach i sąsiedniej ziemi pałuckiej. Był współzałożycielem Akademickiego Koła Kujawian w Poznaniu. Z tęsknoty za Kujawami napisał piosenkę „Kujawskiego Studenta”. Zajmował się także historią ziemi kujawskiej i życiorysami jej sławnych synów. Pisywał artykuły i wiersze do dodatku „Gazety Kujawskiej”. Pierwsze z nich drukował na łamach „Piasta” (dodatku do „Dziennika Kujawskiego”) w 1932 r.

O fakcie tym mogliśmy się dowiedzieć dopiero w grudniu 1982 r., w czasie zebrania w PZF „Cefarm”, zorganizowanego przez Sekcję Historii Farmacji Oddziału Poznańskiego Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego i Klubu Oficerów Rezerwy dla uczczenia jubileuszu 50-lecia otrzymania dyplomów magistrów farmacji przez ppłk rez. doc. dr hab. farm. Witolda Włodzimierza Głowackiego i ppłk rez. mgr farm. Andrzeja Wierzbińskiego. Zostały wówczas zaprezentowane trzy wiersze Profesora Głowackiego³ (np. wiersz *Ziemia moja* opublikowany w dodatku „Piast” do „Dziennika Kujawskiego” w numerze 33 z 19 sierpnia 1934 r. Wiersz ten opublikowany w tomiku poetyckim *Niezatarte ślady pamięci*, nosi tytuł: *Ziemia rodzinna*, s. 19).

Po studiach czekając na obiecaną asystenturę u prof. Konstantego Hrynakowskiego, podjął pracę w aptece im. A. Mickiewicza w Poznaniu u Antoniego Majorowicza (aptekarz Antoni Majorowicz został zamordowany w Katyniu w 1940 r. przez NKWD).

Jednak praca w aptece nie zadawała w pełni młodego magistra farmacji. W wolnych chwilach odwiedzał biblioteki i archiwa, wzbogacając swoją wiedzę z zakresu regionalizmu kujawskiego i historii starych aptek. W związku z tymi zainteresowaniami, pracując zawodowo, podjął w 1934 r. studia historyczne na Wydziale Humanistycznym UP. Niestety, wybuch wojny uniemożliwił mu obronę już napisanej w 1937 r. u prof. Kazimierza Tymienieckiego pracy magisterskiej pt. *Przynależność organizacyjna aptekarzy w dawnym Poznaniu*. Była ona publikowana w „Kronice Miasta Poznania” w tymże roku⁴.

Został mu jeszcze ostatni egzamin z mediewistyki u opiekuna pracy magisterskiej. Przez cały czas studiów pracował zawodowo w aptece, było to podyktowane koniecznością utrzymania się i pokrycia kosztów studiów.

W 1938 r. wygrał konkurs i został kierownikiem apteki Szpitala Miejskiego im. Józefa Strusia w Poznaniu. Jednocześnie pełnił funkcję aptekarza miejskiego⁵.

W czasie studiów działał w studenckich kołach farmaceutów i historyków oraz w Kole Kujawian. Brał czynny udział w zarządach stowarzyszeń akademickich.

W 1932 r. wraz z pracą zawodową w aptece rozpoczął pracę społeczną w Związku Zawodowym Farmaceutów Pracowników Rzeczypospolitej Polskiej (ZZFP), początkowo jako skarbnik, a od 1936 r. jako prezes Oddziału Poznańskiego tegoż związku, a następnie jako członek prezydium Zarządu Głównego Związku Zawodowego Farmaceutów Pracowników RP.

O Jego społecznym zaangażowaniu jako działacza ZZFP świadczy artykuł pt. *Walka o znośne warunki na terenie aptek wielkopolskich* opublikowany w organie ZZFP – „Kronice Farmaceutycznej” w 1938r.

W okresie okupacji pracował w aptece „Pod Lwem” Michała Beckera w Lesznie, będącej pod zarządem Treuhändera. Zatrudniony był w niej do końca wojny. W Lesznie ożenił się (1940) ze Stefanią z Gniatczyńskich, koleżanką ze studiów historycznych. Tam urodziły się dzieci: Wanda i Marek, który później, w wieku 13 lat zginął tragicznie porażony piorunem na obozie harcerskim. Córka Wanda jest lekarzem stomatologiem.

Chcę dodać, że Małżonka Profesora (zmarła 7 września 2000 r.) była pierwszym recenzentem Jego prac, często maszynistką i korektorką oraz nieocenioną sekretarką. Pełna życzliwości dla gości, umiejąca znaleźć miłe słowo i sprawić, że chwile spędzone w gościnnym domu Państwa Profesorostwa na długo pozostają we wdzięcznej pamięci.

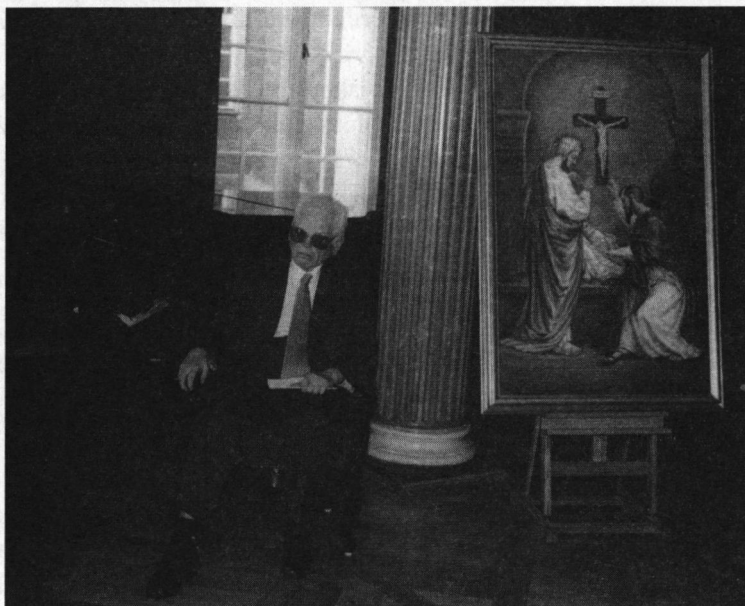
Jeszcze przed całkowitym wyzwoleniem Poznania mgr Głowacki powrócił do miasta i, konsultując się z nestorem polskiej farmacji profesorem Bronisławem Koskowskim z Warszawy, przyczynił się do powstania Izby Aptekarskiej w Poznaniu. Znając duże zasługi W.W. Głowackiego, powierzono mu funkcję prezesa i na tym stanowisku oddał swoją wiedzę i doświadczenie dla zawodu aptekarskiego. Było to szczególnie cenne w początkowym okresie po wojnie. Po powołaniu Naczelnej Izby Aptekarskiej Głowacki został wybrany w dniu 10 czerwca 1945 r. członkiem jej Zarządu⁶.

We władzach Naczelnej Izby Aptekarskiej mgr Głowacki był do 19 marca 1949 r., kiedy to Minister Zdrowia powołał specjalnym rozporządzeniem członków władz Naczelnej Izby Aptekarskiej. Nowym prezesem NIA został mgr Józef Wierzbicki w miejsce mgr Edmunda Szyszko. Mgr W.W. Głowacki nie wszedł w skład nowych władz Naczelnej Izby Aptekarskiej⁷.

W maju 1945 r. mgr Głowacki na nowo zorganizował Związek Zawodowy Farmaceutów Pracowników w Poznaniu zostając jego prezesem. Kompetencje Związku przejęła później Sekcja Farmaceutów Związku Zawodowego Pracowników Służby Zdrowia.

Udzielał się w pierwszych latach powojennych także w pracach Polskiego Komitetu Zielarskiego i Poznańskiej Spółdzielni Farmaceutycznej.

W Poznaniu Witold Włodzimierz Głowacki podjął pracę kierownika apteki „Pod Koroną” na Wildzie, a w 1947 r. uzyskał koncesję osobistą na tę aptekę

Ryc. 1. 90 rocznica urodzin prof. W.W. Głowackiego,
sala Czerwona Pałacu Działyńskich – 23.09.1999 r.
Z lewej na obrazie św. św. Kosma i Damian.

Ryc. 2. 90 rocznica urodzin prof. W.W. Głowackiego – 23.09.1999 r.
Gratulacje składają: dr hab. farm. Wanda Baer-Dubowska – prorektor AM im. K. Marcinkowskiego
i prof. dr hab. farm. Zenon Kokot – dziekan Wydziału Farmaceutycznego AM w Poznaniu.

Ryc. 3. 90 rocznica urodzin prof. W.W. Głowackiego – 23.09.1999 r.
Gratulacje w imieniu Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego składają:
ówczesny prezes dr hab. Michał H. Umbreit i sekretarz dr farm. Jan Majewski.

Ryc. 4. Laudacja z okazji 90 rocznicy urodzin prof. W.W. Głowackiego – 23.09.1999 r.
Gratulacje w imieniu Węgierskiego Towarzystwa Farmaceutycznego składa prof. dr Karoly Żalai,
obok małżonka profesora mgr historii Stefania Głowacka.

Ryc. 5. 90 rocznica urodzin prof. W.W. Głowackiego – 23.09.1999 r. – przyjaciele Jubilata.
W pierwszym rzędzie stoją od lewej: prof. dr hab. T. Brzeziński, doc. dr hab. Michał H.Umbreit, prof. dr hab. W. Roeske z małżonką Zofią, Jubilat z małżonką, dr J. Majewski, dr J. Brzezińska, mgr K.M. Majewska. W drugim rzędzie stoją od lewej: mgr A. Mielcarek, mgr A. Krysiak, prof. K. Żalai.

Ryc. 6. Uroczysta kolacja z okazji VIII Sympozjum Historii Farmacji
– Błażejewko k/Poznania 23.09.1999 r.

Stoją od lewej: dr J. Majewski, prof. W.W. Głowacki, B. Głowacki – wnuk profesora,
dr W. Głowacka – córka profesora, dr hab. farm. M. H. Umbreit. Siedzi mgr S. Głowacka.
W drzwiach wejściowych stoi dr hab. R. Meissner.

i został jej współwłaścicielem wraz z mgr Benonem Kantrzonki. Właścicielem apteki był do stycznia 1951 r., to jest do chwili jej upaństwowienia.

Z chwilą powołania 22 listopada 1947 r. na zebraniu konstytucyjnym Oddziału Poznańskiego Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego wszedł w skład zarządu jako drugi wiceprezes, pełniąc w tym czasie funkcje prezesa OIA w Poznaniu.

Profesor Głowacki był wieloletnim działaczem Oddziału Poznańskiego PTFarm, z małą przerwą pełnił w nim funkcje członka Zarządu, a także przewodniczącego Komisji Rewizyjnej Oddziału Poznańskiego i wiceprzewodniczącego Zarządu Oddziału⁸. W 1973 r. założył Sekcję Historii Farmacji w Oddziale Poznańskim PTFarm i przewodniczył jej nieprzerwanie przez 18 lat, natomiast w latach 1976–1982 był przewodniczącym Ogólnopolskiego Zespołu Sekcji Historii Farmacji PTFarm.

Był współorganizatorem Polskiego Towarzystwa Historii Medycyny i Farmacji w Poznaniu (1957). Oba Towarzystwa nadały mu członkostwo honorowe (1979 r. – PTHMiF i w 1979 r. – PTFarm)⁹. Polskie Towarzystwo Farmaceutyczne odznaczyło Profesora w 1970 r. medalem im. Ignacego Łukasiewicza „De pharmacie bene meritis”. W 1994 r. Towarzystwo Historii Medycyny i Farmacji uhonorowało Profesora Medalem im. Prof. Adama Wrzoska, przyznawanym osobom wybitnie zasłużonym dla rozwoju Towarzystwa¹⁰.

Pracując z oddaniem w aptekach Głowacki wydał z zakresu farmacji stosowanej następujące prace:

1. *Pomieszczenie i czynności apteki szpitalnej* – „Wiadomości Farmaceutyczne”, 65, 1938.
2. *Kierunki rozwojowe polskiego aptekarstwa szpitalnego* – „Kronika Farmaceutyczna”, 37.
3. *Receptarium Polonicum* – F.I.W., Warszawa, 1947.

Już w 1945 r. mgr W.W. Głowacki rozpoczął wykłady i seminaria z historii farmacji na Oddziale Farmaceutycznym UP. W czerwcu 1949 r. uzyskał stopień doktora farmacji na podstawie pracy *Pierwszy polski słownik farmaceutyczny i jego autor Paweł Guldeniusz*. Była to pierwsza praca doktorska z zakresu historii farmacji.

W tym samym roku został powołany na kurs doszkalania oficerów sanitarnych. W wojsku pozostał do 1974 r., kiedy to przeszedł na emeryturę w stopniu podpułkownika.

Mgr Głowacki w 1948 r. został powołany na współpracownika Polskiej Akademii Umiejętności (Komisja Historii Medycyny i Nauk Matematyczno-Przyrodniczych).

Przed wojną współpracował z redakcjami „Kroniki Farmaceutycznej” i „Wiadomości Farmaceutycznych”, a także od 1937 r. z redakcją „Encyklopedii Farmaceutycznej” Ludwika Rządłkowskiego. Po wojnie wchodził w skład redakcji „Farmacji

Polskiej” i „Archiwum Historii i Filozofii Medycyny”. Współpracował z redakcją „Kwartalnika Historii Nauki i Techniki PAN” oraz od 1973 r. z Samodzielną Pracownią Historii Nauk o Leku w IHNOiT PAN.

Był od 1957 r. członkiem Komisji Farmaceutycznej Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk (PTPN). Należał także do innych towarzystw naukowych krajowych i zagranicznych, był również członkiem Międzynarodowej Akademii Historii Farmacji. Był współinicjatorem utworzenia Muzeum Farmacji w Poznaniu, znanym i cenionym nie tylko aptekarzem oraz działaczem towarzystw naukowych.

PRZYPISY

- ¹ J. Majewski, „Farmacja Polska”, 57, 2001, nr 19, s. 915–917, tenże, *Wspomnienie pośmiertne o prof. W. W. Głowackim*, „Biuletyn Wielkopolskiej Okręgowej Izby Aptekarskiej”, 2001, nr 4, s. 45–50.
- ² T. Tulibacki, *Prof. dr hab. Witold Głowacki (1909–2001), Pożegnanie*, „Gazeta Wielkopolska” dodatek do „Gazety Wyborczej”, 28.08.2001, s. 6.
- ³ J. Majewski, *50-lecie dyplomów doc. W.W. Głowackiego i mgr A. Wierzińskiego*, „Farmacja Polska”, 39, 1983, nr 7, s. 431–434.
- ⁴ J. Majewski, *Profesor Witold Włodzimierz Głowacki – aptekarz, działacz towarzystw farmaceutycznych oraz Izb Aptekarskich*, „Farmacja Polska”, 55, 1999, nr 23, s. 1107–1110; tenże [w:] *PAMIĘTNIK VIII Sympozjum Historii Farmacji i Konferencji „Farmacja w Europie Środkowo-Wschodniej”*, Poznań, 1999, s. 19–23.
- ⁵ Witold Włodzimierz Głowacki, *Życiorys* (maszynopis), 24.01.1979 r.; E. Szyszko, *Dr Witold Włodzimierz Głowacki doktorem habilitowanym*, „Farmacja Polska”, 31, 1975, nr 6, s. 542–543.
- ⁶ *Promocje doktorskie na Wydziale Farmaceutycznym Uniwersytetu Poznańskiego*, „Farmacja Polska”, 5, 1949, nr 8, s. 313–314.
- ⁷ *Samorząd aptekarski w Polsce Ludowej. Na marginesie 5-lecia działalności Naczelnej Izby Aptekarskiej*, „Farmacja Polska” 5, 1949, nr 11–12, s. 421.
- ⁸ A. Magowska, M.H. Umbreit, *Oddział Poznański Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego w latach 1947–1997*, Poznań 1997, s. 76.
- ⁹ J. Majewski; „Farmacja Polska” 57, op. cit. s. 917; *Członkowie Honorowi Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego. Doc. dr hab. farm. Witold Włodzimierz Głowacki*, „Farmacja Polska”, 36, 1980, nr 4, s. 221–222.
- ¹⁰ A. Zduńska, *Rozświetlanie mroku dziejów*, „Gazeta Farmaceutyczna”, 1995, nr 10 (42), s. 27–29.

Professor W.W. Głowacki - pharmacist and activist of pharmaceutical societies

SUMMARY

The death of Professor Witold Włodzimierz Głowacki, who passed away in Poznań on 12 July 2001, is a serious loss to science and especially the history of pharmacy.

Professor Głowacki, who devoted the many years of his professional career to research in the history of pharmacy and to work with many generations of students of pharmacy, was born on

8 October 1909 in Inowrocław (in the Kujawy region of Poland). He graduated in 1932, obtaining a Master of Pharmacy degree from the University of Poznań, where also studied history.

After his graduation, W.W. Głowacki started work at the Adam Mickiewicz pharmacy in Poznań, and was city pharmacist from 1938. During the Second World War, he worked in a pharmacy in Leszno, but returned to Poznań after the end of the war.

W.W. Głowacki was among the organizers of the Regional Chamber of Pharmacists in Poznań and became its first chairman. At that time he was the joint owner, together with Benon Kantzonki, of the „Pod Koroną” pharmacy in Poznań. He began to give lectures and seminars at the Pharmaceutical Department of the University of Poznań already in 1945. In 1949 he obtained a doctoral degree in pharmacy, in 1975 he was awarded the post-doctoral ‘habilitation’ degree, and in 1993 he received the title of ‘professor ordinary’ (a full professorship). In the years 1949-1974 he served as a military pharmacist.

During his studies, W.W. Głowacki was active in the learned societies of pharmacists and historians, as well as in the Kujavians Circle. In 1932, when he started his professional career, he also became active in the Pharmacists-Employees’ Trade Union (ZZFP), first as its treasurer and then, since 1936, as its president. He carried on with the activities in the union after the war. In 1947, he was one of the organizers and member of the board of the Poznań Branch of the Polish Pharmaceutical Society. In 1973, he set up the History Section of the Society in Poznań, which he headed for the next 18 years. He co-founded the Polish Society for the History of Medicine and Pharmacy in 1957. He was also one of the initiators of establishing a Museum of Pharmacy in Poznań.

W.W. Głowacki’s editorial work includes his collaboration with the journals „Kronika Farmaceutyczna” [Pharmaceutical Chronicle] and „Wiadomości Farmaceutyczne” [Pharmaceutical News], as well as, from 1937, with Ludwik’s Rządkowski’s „Encyklopedia Farmaceutyczna” [Pharmaceutical Encyclopaedia]. After the war, he was member of the editorial boards of the journals „Farmacja Polska” [Polish Pharmacy] and „Archiwum Historii i Filozofii Medycyny” [Archives of the History and Philosophy of Medicine]. He collaborated also with „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki PAN” [Quarterly of the History of Science and Technology of the Polish Academy of Sciences]. In 1973 he started collaboration with the Independent Workshop on the History of the Science of Medications of the Polish Academy of Sciences.

Professor Głowacki belonged many learned societies in Poland and abroad; among the latter, it is worth mentioning his membership of the International Academy of the History of Pharmacy.